

pe scurt — n.n.) — și al analelor bulgărești și sîrbești au început apoi ai noștri a scrie *istoria patriei*, mai întîi în scurte notițe analistice, care înregistrau în mod obiectiv și în puține cuvinte evenimentele mai însemnate din viața domnilor, apoi în descrieri mai pe larg și mai meșteșugite, în felul cum descrie Manasses istoria împăraților din Bizanț. Din sec. XV avem numai anale, din sec. XVI avem anale și cronicari, iar de la începutul sec. XVII avem pe cronicarul Ureche, care face un însemnat pas înainte în istoriografie, scriind românește și lărgind orizontul ei. Dacă comparăm istoriografia noastră veche cu a țărilor de prin prejur, de pildă cu a bulgarilor, sîrbilor și rușilor, cu mîndrie constatăm că ai noștri, în ce privește obiectivitatea judecății și agerimea criticii nu sînt mai prejos de contemporanii lor străini¹.

De fapt, cea mai primitivă ca structură, deși nu ce mai veche care ni s-a păstrat, este *Cronica sîrbo-moldovenească*. Pornind de la faptul că cele trei mari sbornice de cronici (B.A.R. nr. 649, Kiev, Leningrad) cuprind compendii de istorie universală, bizantină și sud-slavă, urmate de seria letopisețelor moldovenești din secolul al XV-lea și al XVI-lea, I. Bogdan a subliniat influența literară a primelor, care constituiau în același timp un fel de introducere la istoria românilor:

„Cu toate acestea — scria el în 1895 — între manuscrisele cunoscute pînă acum nu găsisem nici unul unde analele moldovenești să fie amestecate cu cele sîrbești. Primul manuscris de asemenea natură este sbornicul cu nr. 72 de la Mănăstirea Neamțului [azi mss. slav nr. 636 B.A.R.], în care găsim combinate la un loc un extras din redacțiunea analelor sîrbești publicate de mine în « Archiv für slavische Philologie » cu știri luate din analele moldovenești. Aceasta este o încercare de a pune în legătură istoria Moldovei cu istoria Serbiei, Turciei și Imperiului bizantin”². În această cronică găsim, într-adevăr, un extras din *Povestirea pe scurt*, de la primul împărat roman creștin, Constantin cel Mare (306—337), și de la primul sinod ecumenic de la Nicea (325) pînă la dinastia Paleologilor, după care în cadrul letopisețului sîrbesc sînt introduse știri despre cîteva din evenimentele importante din istoria Moldovei.

Iată, de altfel, cum se încheie *Povestirea pe scurt* în mss. slav nr. 636 al B.A.R.³:

В коупѣ w(т) ꙗѡма до заѣ .x̄sw̄. лѣ(т). Катакоузи(н) ѿw Мѡѡи въ малѣ Палеоло(г), ѿw(н) съ матерѣж и снw(м) ѡн(А)рѡнникw(м)⁴. Катакоузинъ и По(г)литенъ въ коупѣ и Калwіwаннъ, снъ ѡн(А)рѡнника Палеолого .л. лѣ(т). Мѡноуилъ по семь, снъ Калwіwанна Палеолога, .лѣ. лѣ(т). „La un loc, de la Adam pînă aici sînt 6860 de ani [resp. 1352 e.n.]. Cantacuzin Io Matei Paleolog domni puțin timp; Ion cu mama și fiul său Andronic, Cantacuzin și Posincliten împreună, și Caloioan, fiul lui Andronic Paleologul, domniră 30 de ani; Manuil, fiul lui Caloioan Paleologul, domni 35 de ani” [1391—1423].

¹ *Cultura veche română*, București, 1898, p. 76—77.

² *Cronice inedite...*, p. 82.

³ Vezi I. Bogdan, *Cronice inedite...*, p. 94 (trad. p. 99); reproducem după original (f. 223b—224a).

⁴ Bogdan notează: pasaj corupt.